DEPOT LEGAL INDOCHINE N° 176

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

MỖI SỐ: 0$02

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61 63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : P. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES

Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur O m 065 de large.

1re page	*Une seule insertion.* . . . 0$30 le c/m
	Par contrat annuel
	Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . .	2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales.	1$50 le c/m

On traite à forfait pour les contrats importants.

	HANOI						
	Trois mois (Sortant des cinq villes)	Sept mois (Sortant des cinq villes)	Trois mois (Hors des cinq villes)	Six mois (Hors des cinq villes)	Un an (Hors des cinq villes)	Trois mois (Pour les pays hors de l'Indochine)	Six mois (Pour les pays hors de l'Indochine)
Un an.	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	9$00	»
Cinq mois	»	5$00	3$80	3$00	3$60	»	»
Trois mois	3$00	3$50	3$20	3$20	3$30	4$50	»
Deux mois	1$50	1$75	1$60	1$60	1$65	2$25	»
Un mois	0$50	0$60	0$55	0$55	0$60	0$75	»

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

MỘT CÁI ÁC-TẬP

Ác-tập gì? Đồng-bóng, kiện cáo, lười-biếng, đào-điên chăng? — Không, những sự mê-tín tranh dành những thói lu bù lường gạt; các nhà ngôn-luận bàn bạc đã chán rồi. — Cờ bạc phá gia, chai lơ hư nết chăng? — Không, những cuộc hạm ăn thua gỡ, những tuồng mặt trên mày trơ: các báo-chương chỉ trích đã nhiều rồi, tả những bộ gớm mặt đua đòi để nhâm tai khán-giả. Đây chỉ xin riêng nói về cái ác-tập quái-gở mà hiện trong xã-hội ta thường xảy ra hàng tháng hàng ngày, trong thời-sự các báo đăng tải đã nhiều, tai mắt ta trông nghe cũng lắm, chỉ có một điều là ta chưa kịp lưu ý đó mà thôi. Cái ác-tập ấy là gì? tức là sự bỏ xác con nít vậy. Bảo rằng tự hủ-tục cũ ra, thì trước đây trong khoảng mươi năm ta chưa từng có; bảo rằng tự văn-minh mới nữa, thì ngoài ra xem tục các nước ta chưa từng hay. Mà suy nguyên ra thì cũng không phải toàn thị là bọn hoang-thai dạo sản, vì có đứa trẻ đã một đôi năm, đã năm bảy tháng Bỉnh tình mà đoán, chẳng qua nhiều kẻ ngại sự chọn vùi e điều trình bảo, nên nỗ lòng mà đem vứt bỏ hoặc chôn đầu đường, hoặc nơi công-cảnh, bến vườn hẻo lánh, trước cửa nhà ga, để cho khỏi bận đến mình, khỏi thêm phiền việc mà thôi. Ghê gớm thay vì sự bận bịu nhỏ tí mà nỡ để cái xác đã lìa trần của đứa anh-nhi bộc lộ ở nơi kẻ lại người đi, phơi bày ở dưới quang thiên hóa nhật, tấm lòng nhâm hiểm ấy, thước nào đo được cho cùng Lạ thay! nào phải cứ mất trông thấy, tự tay làm ra, cứ một tai nghe cái tin ghê gớm ấy xảy ra thì kể có lương-tâm cũng đủ đã rùng mình sởn gáy. Con thỏ chết con cáo thương, huống chi cùng nói cùng giống, lòng nào mà nỡ dứt lòng cho đang. Ấy đứa trẻ khốn nạn kia, kể là người đời với ta thì chẳng qua là người rừng nước lã, én bắc nhạn nam; kể tình đối với ta thì chẳng qua cũng cùng giọt nước ao xuân, cùng lá cây rừng rậm, thế mà nghe thấy chuyện, ta còn thổn thức trong lòng. Phương-chi là kẻ nhẫn-tâm bỏ nó thì đối với nó tình ruột thịt, có nghĩa sinh nuôi, có công mang nặng đẻ đau, có lúc chồng hôn vợ ấp, thế mà nỡ nào lâm những sự thương luân bại lý, không còn tình thương xót buồn rầu; lúc nó sống thì nào nâng như nâng trứng, hứng như hứng hoa, trưởng rủ màn che, khác chi hạt châu trong bọc, mà đến lúc cái xác đã là một khối vô-tri, thì ghét bỏ quá sự đài bùn, chán hơn nếp nát, bỏ đường vất chợ, muỗi tùm ruồi bâu, thế thì tấm lòng của những kẻ ấy, còn có chút chi là thiên-lý nữa. Hay là sợ truyền nhiễm chăng? thì thì vất cho nặng dải mưa dầu, lại càng hại vệ-sinh chung lắm. Hay là giận vì tiền-con nghiệp-chướng nữa? thì thì bỏ cho riêu thu quạ xé, há lại chẳng thương cho phát-phu thân-thể của mình. Cứ thế mà xem, thì hạng người ấy không sao gọi là người được. — Một dân-tộc giả man như mường mọi, cũng còn không nỡ để cái thây người chết ở dưới bóng mặt trời; cỏn-trùng bé nhỏ như kiến ong, cũng còn biết vùi xác con chết ở dưới từng đất; vậy mà trong một nước đã tiến hóa, lại còn có hạng người như thế, thì chẳng những không bằng người mọi rợ, mà lại không bằng cả giống kiến ong; giống người ấy thực là cùng giống cưu-cạnh bằng hàng, không có tí gì là lương-tâm, mầy nào là nhân-cách nữa. Suy minh mới đến nhà, từ nhà mới ra nước, điều ấy còn nhẫn được thì điều chi mà chẳng nhẫn xong, hạng người như ấy còn mong nỗi gì — Nhưng thôi, hạng trùng độc ở trong xã-hội ta, nói lắm mà lắm gì, nói bao nhiêu lại đau lòng bấy nhiêu; vậy đối với giống trùng độc ấy, ta cũng không thèm giận mà không thèm trách, ta chỉ nên mau mau tìm phương trừ tiệt, để bảo tồn lấy phong-hóa lấy danh dự của dân tộc ra.

Dân tộc Việt-Nam ta mới nhiễm tân-hóa chưa đầy một thế-kỷ, thì dấu chưa gọi hẳn được là dân văn-minh, thế nhưng giữ văn hiến hơn bốn nghìn năm nay, thì cũng không đến nỗi là dân mọi rợ; kể văn-hóa thì cũng là một dân tộc bán khai trong thế giới; kể thanh danh thì vẫn là một xã-hội cỗ-điển ở Á-đông; phong tục không đến nỗi kiêu-bạc phù-hư, luân-lý không đến nỗi u-mê hèn-kém; vậy mà bỗng không nảy ra một hạng người như thế, ta há lại chẳng nên treo gương phong-tục, gọi hồn luân-lý, kíp tìm phương sách mà ngăn-ngừa đi sao! Vì rằng trong một dân tộc cũng như trong một gia đình, trong một cơ khí, cái gì cũng có quan-thiết dến nhau. Trong một gia-đình, trên dưới thuận-hòa, cha hiền, con thảo, mà còn có một người hư dại, không thể dạy bao được, tất là cái gia-đình ấy chịu tiếng bất-vĩ với đời; trong một bộ máy xia điện tối lửa hồng, than vừa nước đủ, người cầm máy giỏi, chất đóng máy bền, thế mà nhỡ ra có một phần nhỏ hư hỏng, không sửa chữa ngay, thì tất cái máy ấy đến nỗ vỡ, mà kết cục đến xếp xó. Một dân tộc bây giờ nhiều người tài giỏi, phong-hóa thuần, tập-tục tốt, thế mà còn có chút gì là đối phong ác tập, thì tất cả dân-tộc ấy mang tiếng chê cười, bị người khinh rẻ, dẫu cho những cái khác hay mười mươi đi nữa cũng khó lòng bù đắp cho vừa. Đành rằng lệ tổng tang cho con nít chưa ráo máu dầu, xưa nay ta vẫn khâm liệm chảo toan, chôn vùi từ tế, chớ cái cách nèm thây quăng xác này không phải là thông-lệ của cả nước ta thường dùng, thế nhưng còn sản làm dấu nối canh, tự con mắt người ngoài quan sát, thì tổ qua xem rạng, suy một ra mười, khôn độc ngỡ dân, vơ đũa cả nắm, những cái đồn phong hậu tục tuy kể ra không xiết, thế nhưng người không xem tới, cũng chẳng lấy gì làm hay; đến như sự thảm mục thương tâm kia, dẫu nắm chừng mười họa mới xảy ra, nhưng người coi thấy cũng đủ cho là dở. Trăm cái hay không tày cái dại, xấu là xấu cả, hư là hư chung. Rồi người sẽ cười ta rằng: phong-tục ta suy-đồi, luân-lý ta bại hoại, nói giống ta căn tính nanh ác, thế thì danh dự còn gì, phong hóa của xã hội còn ra gì nữa, danh dự phong-hóa của xã-hội đã chẳng ra gì, thì người trong xã hội còn ra gì nữa, chớ đừng nghĩ rằng ai đội mũ lệch xấu mặt người ấy, không quan hệ gì đến ta đâu.

Vậy mong rằng các nhà hồng-tâm cao kiến trong xã-hội ta, kíp tìm phương trừ tiệt, liệu cách ngăn ngừa cái ác tập ấy đi, chớ để cho phong-trào lan lần rộng ra, thì giữ cho danh-dự phong-hóa của dân tộc mình tức là có ảnh-hưởng đến danh-dự phong-hóa trong một nhà một mình ta vậy.

BẠT-VINH

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 2 Mai 1922

Cuộc hội-nghị Gênes

Tiền-hội-đồng coi các việc nước Nga đương chuẩn bản họp-đồng của phái-bộ Xô-viết khởi-hậu. Quan Barthou ưng-thuận nhưng còn đợi quan Poincaré ưng chuẩn mới định quyết. Nước Bỉ không ưng-thuận.

Quan Barthou đã về Paris.

Việc Trung-hoa

Tin Bắc-kinh. — Quân-lính Trương-tác-Lâm đã lui.

Cuộc đấu-xảo Marseille

Phường múa hát Cao-miên đã tới nơi.

Nghề đánh cá ở Đông-pháp

Một xứ bải phận vừa dài vừa rộng như xứ Đông-Pháp ta, nghề đánh cá tưởng đã nhà đạt lắm rồi thì phải ấy thế mà bấy lâu nghề ấy của ta vẫn kém những xứ không có bải phận tiện lợi bằng ta thì cũng lạ. Mấy năm nay chánh phủ đặt ra những phương sách khuyến miễn kia khác, mà cái nghề ấy xem ra cũng chẳng thấy phấn-khởi lên được chút nào, đó cũng là một điều đáng tiếc lắm vậy.

Hỉ-pháp ông pháp, và những nơi của bể, dầm bỏ ở bờ ở-pháo, tôm cá thật là nhiều là sa số. Dầu ta chưa đủ tư cách mà gây nên những công-cuộc đánh cá lớn lao như bên Âu bên Mỹ, nhưng ta cũng nên cố gắng mà thu lấy một phần trong cái nguồn-lợi to-tát thiên-nhiên ấy mới phải.

Ta cứ xem như chài lưới, thuyền bè của ta ngày nay chưa ra gì, thế mà mỗi năm trừ cái số dân giàu tiền thụ biết bao tôm cá, mà ta còn đem xuất cảng được tới ba vạn tấn cá hộp muối bắc sấy, thì đủ biết rằng tôm cá ở miền hải-phận Đông-pháp nhiều lắm vậy. Và chẳng xét cái dịa-thế hải-phận của ta, cũng đủ rõ là một nơi lắm cá. Nguyên ở Đông-pháp những miền bể sâu bờ nước thường nông chỉ độ mới hai trăm thước nên tôm cá hay ở đấy nhiều lắm. Và chẳng hải-phận của ta cũng lại được phương-hướng tiện lợi nữa; gió to sóng lớn ít có, nên tôm cá cũng dễ sinh-sản và dễ kiếm ăn. Ngoài những miền hải-phận tiện lợi như thế, các sông lớn, và các hồ to tôm cá cũng không phải là ít. Hồ-biển ở Cao-mên, một năm tôm cá đánh được biết bao. Nếu nay chài lưới thuyền bè ta biết cải lương lại cho thích dụng, thì nghề đánh cá cũng có thể trở nên một mối lợi rất to, chẳng kém chi những nguồn lợi khác.

Vả ở các miền bải-phận của ta, khó gì những là sẵn tôm cá mà thôi, cả các thức là thức cây cũng có nhiều thứ quý giá lắm, hiềm rằng ta không biết cách thu lợi, nên bấy nay bỏ phí bỏ hoài mất.

Dân Đông-pháp lại là một dân thạo nghề chài lưới, chỉ vì khí dụng sơ sài quá chơn nên bấy lâu vẫn phải một giống lưới bằng không có can đảm. Đến cả vật-liệu đó gì thuyền, làm lưới ở xứ ta cũng sẵn, nào day gai, nào tre gỗ là những vật-liệu cần dùng trong nghề đánh cá, trong rừng trên núi ta muốn dùng bao nhiêu cũng không sợ thiếu.

Nay muốn chỉnh-đốn lại nghề đánh cá để tranh mối lợi với những bọn tàu ô, tưởng cũng không có gì là khó cho lắm. miễn là những nhà thuyền-chài ngày nay biết hùn phần góp vốn lại với nhau mà sắm lấy những thuyền bè to tát hơn đôi chút và đổ chài lưới thì nên chăm-chước mà cải lương lại cho được thích nghi, thì cái nguồn lợi cũng có cơ với vã lại được.

Còn như muốn lập được những công cuộc lớn lao về nghề đánh cá như ở bên Âu Mỹ thì cũng còn khó, không phải là việc ai cũng có thể làm được thành công ngay. Trước nhất còn phải kể cứu xem ở các miền bể Đông pháp ta, những loài cá gì sẵn hơn cả, những loài cá ấy hay sinh sản vào khu bể nào, nó hay đi lại những đâu dùng phương pháp nào mà đánh cho tiện lợi. Xét xong chỗ cần nhiều cá lại còn phải xét xem chỗ ấy tàu thuyền đi lại có được tiện lợi hay không.

Điều thứ hai là phải kế-cứu cái phương pháp nào dùng để trữ tôm cá cho được thích hợp và tiện lợi. Những phương pháp dùng ở bên Âu-châu, có lẽ bên này không dùng được, vì khí hậu ở đây nóng nực ẩm ướt, cá tôm để cũng khó hơn là các nơi khí hậu mát mẻ.

Những vấn-đề ấy không phải là chánh-phủ không lưu tâm đến. Hiện nay Khoa-học-viện ở Saigon, và Vạn-vật học-viện ở Paris đương kế cứu, chắc là chẳng bao lâu sẽ tìm được kết quả hay, lúc bấy giờ các nhà tư bản ta có thể bỏ tiền ra gây nên những công cuộc lớn lao mà cái lợi mười phần chắc cả mười, trước là làm giàu cho mình, sau nữa là làm giàu cho nước. Nhưng trước khi tới ngày ấy, ta cũng nên kíp cải lương cái phương-pháp chài lưới của ta đi, để cố mà thu lấy một phần lợi hiện nay còn ở tay bọn tàu-ô thu mất cả.

N. I. C.

Những điều thường-thức

Vì lẽ gì mà hói đầu?

Có nhiều người, chưa mấy hột tuổi, mà tóc đã rụng hết, nhẵn lếu thực khó trông nhìn. Cái lẽ vì đâu mà rụng tóc, cũng có nhiều cớ, nhưng cái cớ lớn nhất là bởi cống phu cái cớ lớn nhất là bởi cống phu nuôi giữ cái thân kém cỏi mà nên. Nguyên đầu tóc cũng là một bộ phận khá yếu rong thân mình nó cần phải nhờ có hai cái yên-ổn mới sinh còn được: một là nhờ có mạch máu lưu thông, hai là nhờ có nhiều không-khí. Ta cứ xem những người nào hói đầu có phải là sinh đời họ chỉ đội mũ hay khăn kín đầu mà mỗi lại thường không có lỗ thông hơi. Cũng có người thích đội mũ chật làm cho ngăn trở đường huyết chạy, bởi vậy cho nên đầu tóc mỗi ngày rụng dần đi mà thành ra hói.

Ta lại xem một cái chứng cớ này, đàn bà không mấy người hói đầu, là cớ làm sao? Là vì đàn bà ngày thường đối với đầu tóc vì sự dùng dắp mà có công phu sửa sang, nào vuốt ve, nào chải gội, lúc nào họ cũng ra ý định làm cho ai nấy phải ngẫm đến cái đầu tóc của họ thì họ lấy làm thích làm vui. Và chẳng đàn bà đội khăn hay đội mũ thì thường rộng mà lỏng, cho nên không hại gì đến sự sinh tồn của tóc, mà không bao giờ hói đầu vậy.

Tại làm sao mà mộng mị?

Có nhiều trẻ mộng mị, không phải một câu nói mà có thể bao-quát được hết nghĩa. Nhưng phần nhiều những cái mục-tích nhất định mà hoạt-động, không nên để các bộ phận ấy chia ra mà hoạt-động mỗi cái mỗi nơi Vì như người xem sách, miệng đầu đọc mà trong bụng lại nghĩ ra công việc khác, đối với quyền sách thì mỏ mặt chẳng biết cái gì, đó tức là cái chứng cớ tinh-thần không thống nhất. Cứ nghĩ vơ nghĩ vẩn rồi nó quen đi trong lòng luẩn quẩn rồi bèt mà thành cái hại tinh-thần không thống nhất vậy.

Những người mà tinh thần thống-nhất, khi đi ngủ, tinh-thần của người ta rơi là yên lặng. Còn người mà tinh thần không thống nhất, thì lúc ngủ chỉ có bộ phận nhỏ tinh-thần là hơi yên lặng, còn thì một bộ phận lớn đều còn động. Rồi ra cái bộ phận còn động ấy làm thành ra mộng mị.

Sự ngủ tức là một cái thời gian cho ta nghỉ ngơi sau khi lao động trong một ngày Nếu lúc ngủ mà còn mộng mị thì thức là một điều có hại cho tinh-thần của ta. Bởi vậy sự ngủ người ta cũng cần phải tập cho quen, miễn là cho được yên giấc vậy.

X.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Cảm-tưởng về tết Thanh-minh

Sao dời vật đổi, bể dâu xoay chuyển, lễ tế-tinh là lễ thường của con người ta và của các giống động vật đã sinh tồn ở trong vũ-trụ này, hết kim rồi cổ, kể trước người sau nối nhau mà đi tới chốn chết; vậy những người đã chết đi là những người hoặc trước ta, hoặc sống cùng một thời với ta; những người ấy đương thời tất cũng như ta, gây được sự-nghiệp lẫy lừng trong xã-hội, nên không thì cũng có người trọn được cái nghĩa-vụ lợi-quốc, lợi dân; hay giữ tang thương mấy độ, người trước đã khuất mặt ta, mà những công-nghiệp người ta kinh-doanh còn để-lích lại, hoặc về đàng vật-chất, hoặc về đàng tinh-thần, quốc-dân còn ca-tụng công-đức, lịch-sử còn ghi-chép thân-thế, cũng có người ít người nối hoặc biết, đay ta biết mối lúc ta hồi tưởng đến người ta, những sự cảm-xúc đối với kẻ mất rồi cảm vào giác quan là một cách rất thấm thía, bụng ta không thể coi lạnh-lẽo ma không nghĩ tới được. Giác quan là cái giây điện rất mạnh, đối với cái chết vô-hình ở trên một đám cỏ-khâu xanh rì lại càng làm cho tâm-hồn ta ngậm-ngùi thiết tha, bởi vậy mà ngày thanh-minh tảo mộ đi người nhất-nhơ không-khí. Ta cứ xem những người nào hói đầu có phải là sinh đời họ chỉ đội mũ hay khăn kín đầu mà mỗi lại thường không có lỗ thông hơi. Cũng có người thích đội mũ chật làm cho ngăn trở đường huyết chạy, bởi vậy cho nên đầu tóc mỗi ngày rụng dần đi mà thành ra hói.

Ta lại xem một cái chứng cớ này, đàn bà không mấy người hói đầu, là cớ làm sao? Là vì đàn bà ngày thường đối với đầu tóc vì sự dùng dắp mà có công phu sửa sang, nào vuốt ve, nào chải gội, lúc nào họ cũng ra ý định làm cho ai nấy phải ngẫm đến cái đầu tóc của họ thì họ lấy làm thích làm vui. Và chẳng đàn bà đội khăn hay đội mũ thì thường rộng mà lỏng, cho nên không hại gì đến sự sinh tồn của tóc, mà không bao giờ hói đầu vậy.

Tại làm sao mà mộng mị?

Có nhiều trẻ mộng mị, không phải một câu nói mà có thể bao-quát được hết nghĩa. Nhưng phần nhiều những cái mục-tích nhất định mà hoạt-động, không nên để các bộ phận ấy chia ra mà hoạt-động mỗi cái mỗi nơi Vì như người xem sách, miệng đầu đọc mà trong bụng lại nghĩ ra công việc khác, đối với quyền sách thì mỏ mặt chẳng biết cái gì, đó tức là cái chứng cớ tinh-thần không thống nhất. Cứ nghĩ vơ nghĩ vẩn rồi nó quen đi trong lòng luẩn quẩn rồi bèt mà thành cái hại tinh-thần không thống nhất vậy.

Những người mà tinh thần thống-nhất, khi đi ngủ, tinh-thần của người ta rơi là yên lặng. Còn người mà tinh thần không thống nhất, thì lúc ngủ chỉ có bộ phận nhỏ tinh-thần là hơi yên lặng, còn thì một bộ phận lớn đều còn động. Rồi ra cái bộ phận còn động ấy làm thành ra mộng mị.

Sự ngủ tức là một cái thời gian cho ta nghỉ ngơi sau khi lao động trong một ngày Nếu lúc ngủ mà còn mộng mị thì thức là một điều có hại cho tinh-thần của ta. Bởi vậy sự ngủ người ta cũng cần phải tập cho quen, miễn là cho được yên giấc vậy.

X.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Cảm-tưởng về tết Thanh-minh

Sao dời vật đổi, bể dâu xoay chuyển, lễ tế-tinh là lễ thường của con người ta và của các giống động vật đã sinh tồn ở trong vũ-trụ này, hết kim rồi cổ, kể trước người sau nối nhau mà đi tới chốn chết; vậy những người đã chết đi là những người hoặc trước ta, hoặc sống cùng một thời với ta; những người ấy đương thời tất cũng như ta, gây được sự-nghiệp lẫy lừng trong xã-hội, nên không thì cũng có người trọn được cái nghĩa-vụ lợi-quốc, lợi dân; hay giữ tang thương mấy độ, người trước đã khuất mặt ta, mà những công-nghiệp người ta kinh-doanh còn để-lích lại, hoặc về đàng vật-chất, hoặc về đàng tinh-thần, quốc-dân còn ca-tụng công-đức, lịch-sử còn ghi-chép thân-thế, cũng có người ít người nối hoặc biết, đay ta biết mối lúc ta hồi tưởng đến người ta, những sự cảm-xúc đối với kẻ mất rồi cảm vào giác quan là một cách rất thấm thía, bụng ta không thể coi lạnh-lẽo ma không nghĩ tới được. Giác quan là cái giây điện rất mạnh, đối với cái chết vô-hình ở trên một đám cỏ-khâu xanh rì lại càng làm cho tâm-hồn ta ngậm-ngùi thiết tha, bởi vậy mà ngày thanh-minh tảo mộ đi người nhất-nhơ không-khí. Ta cứ xem những người nào hói đầu có phải là sinh đời họ chỉ đội mũ hay khăn kín đầu mà mỗi lại thường không có lỗ thông hơi. Cũng có người thích đội mũ chật làm cho ngăn trở đường huyết chạy, bởi vậy cho nên đầu tóc mỗi ngày rụng dần đi mà thành ra hói.

Ta lại xem một cái chứng cớ này, đàn bà không mấy người hói đầu, là cớ làm sao? Là vì đàn bà ngày thường đối với đầu tóc vì sự dùng dắp mà có công phu sửa sang, nào vuốt ve, nào chải gội, lúc nào họ cũng ra ý định làm cho ai nấy phải ngẫm đến cái đầu tóc của họ thì họ lấy làm thích làm vui. Và chẳng đàn bà đội khăn hay đội mũ thì thường rộng mà lỏng, cho nên không hại gì đến sự sinh tồn của tóc, mà không bao giờ hói đầu vậy.

Tại làm sao mà mộng mị?

Có nhiều trẻ mộng mị, không phải một câu nói mà có thể bao-quát được hết nghĩa. Nhưng phần nhiều những cái mục-tích nhất định mà hoạt-động, không nên để các bộ phận ấy chia ra mà hoạt-động mỗi cái mỗi nơi Vì như người xem sách, miệng đầu đọc mà trong bụng lại nghĩ ra công việc khác, đối với quyền sách thì mỏ mặt chẳng biết cái gì, đó tức là cái chứng cớ tinh-thần không thống nhất. Cứ nghĩ vơ nghĩ vẩn rồi nó quen đi trong lòng luẩn quẩn rồi bèt mà thành cái hại tinh-thần không thống nhất vậy.

Những người mà tinh thần thống-nhất, khi đi ngủ, tinh-thần của người ta rơi là yên lặng. Còn người mà tinh thần không thống nhất, thì lúc ngủ chỉ có bộ phận nhỏ tinh-thần là hơi yên lặng, còn thì một bộ phận lớn đều còn động. Rồi ra cái bộ phận còn động ấy làm thành ra mộng mị.

Sự ngủ tức là một cái thời gian cho ta nghỉ ngơi sau khi lao động trong một ngày Nếu lúc ngủ mà còn mộng mị thì thức là một điều có hại cho tinh-thần của ta. Bởi vậy sự ngủ người ta cũng cần phải tập cho quen, miễn là cho được yên giấc vậy.

X.

Do Võ Thị Hùng Cung Hồ Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

tảo-mộ đã là đi để chứng giám cái gương đời trước có thể phấn-chiến cho ta soi, nhưng cho ta được nhiều kết-quả về công-nghiệp phong-hóa, thì tất nhiên là ta phải bỏ buộc mà đi, ta phải nên đi. Ông Marcel Prévost trong sách Lettres à Françoise, bàn về cái lẽ đối với người chết có câu nói : Sự đi thăm mồ mả theo tục ông cha không phải chỉ là một cuộc đi chơi để tỏ cái lòng thương xót mà thôi (Le traditionnel pèlerinage au cimetière n'est pas seulement une pieuse promenade) Bảo rằng đàn bà con gái không đi, trừ những người đồng nhan bạc mệnh mới đi để toan khóc cái thân phận mình như thế sao cho phải? Nếu tục-lệ bên Tàu cấm đoán người đàn bà con gái hôm tết thanh-minh không được đi, duy có người bồng-nhan bạc-mệnh mới đi thôi, thì sao cái câng truyện Kim-Vân-Kiều hai chị em cô Kiều hôm ấy cũ g sắm sửa bộ hành chơi xuâ , hai chị em có đã biết trước đâu là hồng-nhan bạc-mệnh, nếu có biết ra nữa thì có có Kiều biết mà thôi, em có là Thúy-Vân biết đâu ? Hay là cụ Nguyễn Du hồi sang Tàu trông nhằm hội Đạp-thanh không phải là tiết thanh-minh, mà cụ lại để những câu đọc lên có cái vẻ ngày hội hè vui vẻ, tỏ những quang-cảnh thanh-nhã ra :

Ngày xuân con én đưa thoi,
Thiều-quang chín chục đã ngoài sau [mươi
Cỏ non xanh rợn chân trời,
Cành lê trắng điểm một vài bông hoa
Thanh minh trong tiết tháng ba,
Lễ là tảo-mộ hội là Đạp-thanh.
Gần xa nô nức yến anh,
Chị em sắm sửa bộ hành chơi xuân.

Cứ đọc hai câu dưới này thì rõ ra cái quang-cảnh vui vẻ, đông người đi, rõ :

Dập dìu tài-tử giai-nhân,
Ngựa xe như nước áo quần như nêm.

Ai không bảo có đàn-bà con gái khoe-khoang trong quần áo mỹ-miều cũng đi vào đấy. Cứ gì hai chị em cô Kiều, cũng là những người hồng-nhan bạc-mệnh ? Và lại đã là cái quang-cảnh một ngày hội-hè, đã có ngựa xe như nước áo quần như nêm, thì tất cũng phải có những cái biểu diện phát minh ra, người đàn-bà con gái mà đã ăn mặc quần áo đẹp để, tô son điểm phấn, đã làm dáng mà đi ra ngoài, bụng chứa một cái quan-niệm muốn tăng cái đẹp của mình lên, muốn cho con mắt người ngoài nhìn vào mà cảm-phục cái nhan-sắc của mình, tránh làm sao cho khỏi có những quang-cảnh con mắt liếc, cái miệng cười. Làm dáng tất là phát khởi một cái cảm-giác về ái-tình. Ông La Rochefaucauld có nói : « Cái pháp lạ nhất của ái-tình, là cốt làm sao làm mất cái nết làm dáng đi (Le plus grand miracle de l'amour c'est de guérir de la coquetterie). Con mắt liếc, cái miệng cười là một sự tự nhiên ta thường trông thấy trong hội hè, nước nào chẳng có. Sự làm những điệu dáng, quang cảnh ngựa xe như nước áo quần như nêm là những quang-cảnh có tính cả.

Bảo rằng bên Tàu tết Thanh-minh rất là trọng, lễ nghi rất cần thủ, vì phải lễ thanh-minh vào đời Trịnh-Vệ, có lẽ cần thủ được ru ? Chắc vào đời bây giờ không có giai gái liếc nhau thì phải.

Nhưng thôi, đó không phải là cái vấn đề ta đáng nghị-luận, chẳng qua là những cái nhỏ nhặt xảy ra mà thôi.

Phàm đã gọi là một ngày trọng thể có nghi-tiết, có về bình-tĩnh nghiêm trang, nếu chỉ nhộn nhịp những ngựa xe như nước áo quần như nêm, thì cái bụng cảm hoài nhớ người nằm dưới đất cũng giảm đi. Xem như bên Tây, ngày lễ Toussaint, người ta đi thăm mộ, cách ăn mặc cũng buồn, đáng một cũng buồn, như thế thì cái bụng nhớ đến người chết mới chan chứa, mới là chính đáng. Đến những chỗ mồ mả là đứng trước một cái quang-cảnh buồn rầu thảm đạm, để tư-tưởng trực tiếp với quang-cảnh âm dương xa cách, nếu ngày lễ mà chỉ thông thấy những cảnh giai gái liếc nhau, cái miệng cười tươi, thì chắc rằng kẻ nằm dưới đất phải ngao ngán cho lũ con cháu quá ư vô phúc ? Muốn tránh cho khỏi có những quang cảnh nào, thì trước nhất cái quang cảnh ngựa xe áo quần lòe-loẹt nhộn nhịp phải đổi hẳn ra làm một cái quang-cảnh bình-tĩnh mịch-mịch thẳng lòng người, nhiên hầu mới hợp với cái quang-cảnh trời đất mây khói hoa có non xanh. Còn những sự xảy mỗ năm mà là những sự thường, thiết tưởng cũng chưa đủ tỏ hết cái lòng thành kính nhớ người trước vậy.

Liễu-đương-Tử.

VĂN UYÊN

Thơ tặng khách giang-hồ

Tiếc thay nước lã đánh phèn,
Để cho bàn lại nằm lên mấy lần.
Tiếc thay trong trong giá trắng ngần,
Đến phong trần cũng phong trần như ai.
Tiếc thay thân phận lạc loài,
Hai tay mang lấy sắc tài mà chi
Tiếc thay một đóa trà mi,
Con ong đã tỏ đường đi lối về.

Tuấn-sạo Phạm-khắc-Tiến.

Lữ-thứ cảm hoài

Đêm khuya trên trọc ngã không an,
Vì nỗi thăng trường cách dặm ngàn.
Lữ thứ dầm dìu đôi giọt lệ,
Cô phòng nung nấu một buồng gan,
Tràng sơi cửa trống tình lai láng
Giờ lọt mành thưa dạ ngỡn ngang
Bất khách nào ai tri-kỷ đó ?
Cho ta bày tỏ tấm can-tràng

Mỹ-giang, Ngô trọng Phục

Đề đóa hồng gửi cho bạn

Này một đóa hồng mới phác xong,
Hỏi ai ai có thích hay không !
Hoa hoa nọ nụ hình thì xấu,
Lá lá cành cành dáng lại cong.
Nghịch ngược khi vui nào ngại mệt,
Vì với lác rồi hà tiếc công.
Xa xôi mượn giấy thay lời hộ
Tặng khách tri âm một đóa hồng.

Phong cảnh Đáp-cầu

Cảnh Đáp cầu này nghĩ cũng vui,
Bốn bề rường lâu một màu tươi.
Ghoa von trước mặt non cao vọi.
Cuốn cuộn sau lưng nước chảy xuôi.
Chợ búa ồn ào người tới họp.
Phố phường tấp nập khách trong chơi
Lần đài nhà cửa trông sao sát.
Cảnh Đáp-cầu này nghĩ cũng vui.

Tuyết minh, Dương-đình-Tây

Dư luận Nam-kỳ

Mê danh mà quên phận

Đời văn-minh, trong lịch-cuộc it còn có nước đàn yên-mến quan trường, đầm sa hoạn lộ. Chẳng cần lấy việc nước nào đem vào đây mà lí thí cho khó hiểu nên lấy việc nước Pháp và nước Anh, là hai nước người An-nam thông thạo nhiều hơn mà chỉ ra thôi. Như nước Pháp là ân quốc của ta khai-hóa cho ta từ sáu mươi năm đi, dân cũng đã ngán nghèm quan trường, tiếm xa hoạn lộ ; người nhà có tư-bổn, học cho thông, rồi ra chỉ quyết lấy của sinh lời, hoặc kỹ nghệ, hoặc thương-mại, lo làm sao cho sự-nghiệp càng ngày càng lớn, của cải càng bữa càng thêm, đăng nỗi danh cự-phú trong nước ; chớ chẳng chịu đeo ấn mang bằng, mà vào luồn ra cúi, chẳn ngỗ giành đăng với con nhà nghèo, hoặc người không tư-bổn là những người học tốt nghiệp rồi rẽ, không thể đi đăng nào khác hơn là hoạn-lộ. Ấy cũng bởi dân văn-minh thấy rõ cơ thời, chữ phú không bì chữ quí ; nên người mà lỡ bước vào nẻo quan trường là tại gặp phải lúc cùng chẳng đã. Còn như nước Anh là nước Hồng-mao dân lại yên mến thương-trường quá lẽ coi quan trường như một con đàng chông gai hiểm trở, ai cũng toan xa lánh. Hồng-mao lấy nghiệp thương-mại kỹ nghệ làm sang trọng ; người nhà có tư-bổn thời nghĩ cho chẳng chi thong thả sung sướng cho bằng mình làm chủ mình ; còn tay không tư-bổn thì tại nghĩ nhất nghệ tinh nhất thân vinh, có một cái nghề hay nghiệp khéo trong mình cũng đủ no ấm ấu nhàn thân. Cũng đã mà chi đội thì nhi, cũng đã gọi giúp cho nước giàu dân mạnh ; nên chi trong nước Hồng mao trường duy thương-mại kỹ-nghệ rất nhiều, mà không đủ chỗ nuôi học-trò ăn học.

Lấy cái thói nước tục nhà của hai thứ dân-tộc này mà tỉ ra, thì khác với thói tục xứ ta xa lắm ; khác nước một nông một công, một đen một trắng ; cũng vì xứ ta, bị cái câu ác tệ nhất sĩ, nhi nông, tam công, tử thương, nó làm ra cho ta một cái thói tục từ xưa đến nay chưa cải đặng.

Ấy là cái thói tục mê mẩn quan trường đầm say hoạn lộ đó. Chẳng những một câu tục điển ấy làm hại ta mà thôi, trong xứ ta — vì xưa chưa có một điều thương-mại kỹ-nghệ duy có sĩ với nông mà thôi ; nếu lấy sĩ mà sánh với nông thì sĩ đặng phần hơn nhiều lắm — người mà ra làm quan, nắm chắc quyền-thế trong tay rồi, thì muốn làm ngang nào được ngang nấy, chẳng có luật pháp nào hơn nữa ; người mà ra làm quan rồi không những hiển danh phụ mẫu, hay là tựa hưởng vinh hoa phú quí một mình, cho đến con cái trong nhà, tôi tớ trong nhà, bà con xa gần cũng đều đặng hưởng chung nhiều ít ; nên hễ gần có cái : Một người làm quan cả họ đặng nhờ nữa ; biểu sao không ham không mến, biểu sao có con cho ăn học không mong-mỏi cho con nên danh ra làm quan. Cái thói tục bất nhân ấy nó tiêm nhiễm trong não cân đã lâu đời rồi, nên nay tuy cái thời-đại phong-trào đổi xoay mấy lượt, mà cái ham muốn ấy cũng chưa mỗi chưa mòn ; người An nam giàu nghèo gì có con cho đi học cũng trông mong có một điều đắc chí thanh vân, mà nhất là người nhà giàu chừng nào chỗ ham muốn ấy lại nhiều chừng ấy. Thử xem trong xứ ta, phần nhiều làm quan có phải là con nhà cự phú chăng ? Nếu phải vậy, thì chúng ta cũng phải nhận ngay rằng, bất đắc dĩ thì thế đồi xoay dân tộc ta đến ngày nay những còn yếu mến quan trường dữ lắm. Yếu mến cho đến nỗi, nhà có con học ra làm quan chức theo ngạch bổn quốc như phủ, huyện, vậy không vừa lòng, muốn cho con trở nên quan lớn làm những chức Tham biện quan Tòa, quan võ quan hai, quan ba như quan Langsa vậy mới toại cho ; nên bao nhiêu phú-hộ hào-gia trong xứ có con cho học đều cho du-học. Cho qua du-học Pháp-quốc mong có một điều con về làm quan lớn ; nên phần nhiều học-sinh du-học đến học Luật-khoa Y-khoa, Võ-khoa, tỉ ai học về môn nông thương kỹ-nghệ. Muốn vậy đặng vậy cũng đáng khen đáng kính, hễ đâm trách chi vì tay nói ái nên danh, nấy nhỏ, chớ cũng phải nhìn biết những con nhà An-nam du-học đặc chí thanh-vân về làm quan trong xứ làm rỡ ràng cho xứ sở, rỡ ràng cho chúng-tộc đặng chút thơm lây, đã gương cho lớp sau mỗ đường cho lớp sau nối đến. Bởi vậy, si thì chẳng biết sao, chớ tôi hễ thấy con nhà An nam đất lộ thêm một người, tôi mừng cho một người và cũng chúc cho bao nhiêu học-sinh du-học đều đặng thành danh như nguyện.

Chỗ mừng của tôi không phải quấy, mà chẳng hiểu ai khiến chi mừng bao nhiêu nghĩ thẹn bấy nhiêu ; chẳng biết phải tại cái phong-thổ nó khiến hiểu vậy vay. nên người An-nam biết yêu danh mà không hay yêu phận. Biết phận bỉ học cho tột bậc ra làm quan cho cực phẩm mà không biết phận bỉ giữ lấy tinh hạnh như người. Thâm thay Annam mình ra làm quan lớn rồi, phần nhiều quên thân danh, làm nhiều điều sỉ hổ ; nhất là trong cuộc chơi bời hoa nguyệt. Tôi từng thấy trong các tỉnh thành, cách chơi bời của quan lớn An-nam — ấy là lời nói chung — thật là quá lắm. Mình làm văn thì tới quan Tòa, võ thì tới quan Ba, mà đám chọc gái giữa ban ngày, coi chỗ thận mục sở thì, như trên xe lửa là chỗ đủ thứ bộ-hành, như trong phòng khi đám làm điều vô lễ. Chọc ghẹo kéo níu, rờ rẫm khêu mốc, nằm ngồi làm quá bọn công tử Bột hoặc nữa hơn một người thất giáo. Có phải quên mình là ai chăng ? Hay là nói mình làm quan không ai dám nói chi mình, không ai làm chi mình đặng ! Nếu tưởng vậy thì cái thói làm quan xưa đã tai lại đây rồi. học thêm làm chi cho nhiều vô ích. Có người lại đâm làm những điều can danh phạm nghĩa cho võ lỗ tiếng tăm trong tỉnh cho tới tai quan trên ; nghĩ có thua thùng chăng ? Mình làm cho người khinh mình nhẹ quá ! Chê mình là một thứ dân-tộc yêu danh mà không yêu giá yêu phận !

Ai ôi, khá sửa !

L. T. T. V.

LỆ MUA BÁO

Xin nhắc lại để các ngài được biết rằng : tiền mua báo thì phải trả trước. Vậy nên liệt quí ông nào mua thì gởi tiền cho kẻ không có tiền gởi theo giấy mua thì bản quán không trả lời. Mua báo thì tính từ rằm hoặc mồng một tháng tây trở đi cho đến

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 4 Mai này, giá bạc ở kho Nhà nước định là 6 f. 25.

Tin tàu. — Tàu *Amazone* tới hôm 4 Mai, hồi 13 giờ.

Cuộc ngự du Đại-pháp. — Trong vòi tuyên điện ngày 2 Mai có nói rằng đến tháng Juin nay Hoàng thượng sẽ tới Đại-pháp, ngài sẽ ngự tại bộ Thuộc-địa.

Quan phó Toàn-quyền đi Nam-định. Sáng chủ nhật này, quan phó Toàn quyền sẽ đi Nam-định để đón quan quyền Toàn-quyền Baudoin. Ngài ở đây độ vài hôm thì lại về Kinh để sắp sửa đi hộ-giá sang Đại-pháp. Khi ở Hanoi về Kinh có lễ quan Khâm-sứ cùng đi với M. Londres là phóng-sự của *Thần báo* (Le Matin) đến Bắc-kỳ đã mươi hôm nay.

Quan thống-sứ đi Kinh-lược. — Chiều hôm nay hồi 1 giờ quan Thống sứ Monguillot lên kinh-lược tỉnh Bắc-kan cùng đi với M. Londres là phóng sự viên của *Thần-báo* của Pháp.

Hai nhà binh - sĩ tử trận. — Chuyến xe-hỏa chiều thứ ba ở Haiphong lên có đem hai cái linh-cữu hai nhà binh sĩ Đông-pháp tử trận tại Đại-pháp ngày trước mà nay mới đưa về là quan hai Bourret và viên đội Hoàng-văn-Giảng.

Hai cái linh-cữu đều phủ cờ tam tài, linh cữu M. Hoàng-văn-Giảng thì đưa về an táng tại qui-quán ở Sen-hồ, còn linh cữu quan hai Bourret thì an táng tại nghĩa địa tây đường Huế. Sáng hôm qua, linh cữu quan hai Bourret đã đưa về nhà thương Đồn-thủy để chiều hôm nay đem vào nghĩa-địa. Quan Thống-sứ Blondlat quan Nguyên-soái Sierre cùng các quan võ, các viên quản đội Annam đưa đám rất đông, ở cửa nhà la-ga có linh khố đỏ nổng súng chỉ dạ và phường nhạc binh thổi những khúc si bi.

Nghị-định thi vào ngạch tri-huyện. — Quan Thống-sứ Bắc-kỳ vừa mới ký nghị-định sau này về việc tuyển các hàng tri-huyện hạng ba.

Cứ mỗi năm đến tháng một tây, tại phủ Thống-sứ sẽ có kỳ thi tuyển người vào ngạch tri-huyện hạng ba.

Các đơn xin ứng-thí phải đệ lên quan Thống-sứ trước ngày mồng 1 tháng 10 tây.

Hội-đồng sát-hạch sẽ do quan Thống-sứ cử vào có những quan-chức sau này :

Một quan cai-trị hạng nhất làm chánh hội-đồng, hai quan Tây trong ngạch cai-trị và hai quan Nam tại chức, Tổng-đốc hay Tuần-phủ làm hội-viên.

Kỳ thi có ba bài viết và một bài vấn đáp, điểm số đánh từ 0 đến 20 và mỗi thứ nhân với bao nhiêu thì kể sau này :

1° Một bài luận Pháp-văn hỏi về một vấn-đề đã đăng trong chương-trình, nhân với 3

2° Một tờ trình, làm bằng quốc-ngữ của một quan đầu địa-phương (phủ huyện chân) gửi lên quan tỉnh nói về một vấn-đề cai-trị hay là tư-pháp, nhân với 2.

3° Một bài công-văn bằng Pháp-văn dịch ra chữ nho, nhân với 1.

Người nào điểm số trung-bình được 13 thì mới được đỗ.

Hễ phải một bài nào điểm số kém 10 thì phải loại ngay.

Không người nào được thi đến hơn ba lần.

Ai có giấy Quốc trái về-danh, bất cứ năm nào, xin chiếu-cố lại hiệu **FONDERIE TONKINOISE của HOÀNG-XUÂN LAN**, số 39, Phố Hàng-quạt (Rue des Éventails) Hanoi mà bán ; **NAY TRẢ GIÁ RẤT CAO**, mua bán phân minh.

2042

Tôi cần mua phiếu QUỐC-TRÁI, hàng về danh, bất cứ năm nào. Xin đem đến nhà M. Lê-đình-Cẩn, số 17, phố hàng Giấy (Rue du Papier), TÍNH GIÁ RẤT CAO.

3232

Nghị định về việc cấm xe. — Quan Đốc-lý Hanoi vừa mới ký nghị định về việc cấm xe ở phố Paul-Bert (Tràng tiền và hàng Khay) như sau này :

Từ rày trở đi, bất cứ đêm ngày, giờ nào cũng vậy, phàm các thứ xe tải, bò kéo hay là người kéo chúng là các thứ xe gì không phải dùng để người ngồi thì cấm không được đi ở trong phố Paul Bert.

Các thứ xe tải, cần vào phố ấy để tải hàng lên hoặc đỡ hàng xuống thì chỉ được đi một quãng phải qua đến mà thôi, xong việc là phải đi ngay

Các xe công và các xe tay thì cấm không được vào trong phố Paul-Bert để đón khách.

Có độ những chỗ sau này để cho xe đỗ là :

1 Đường Henri Rivière, hai bên giáp hè từ phố Paul Bert đến phố Rollandes ;

2 Phố Paternotre des Rhins từ phố Paul Bert trở đi, về phía tay trái.

3 Đường Francis Garnier (hồ hồi), từ phố Paul-Bert đến đường Intendance.

4 Phố Gia-long, từ phố Paul-Bert trở xuống đến hiệu Descours et Cabaud.

Các xe công, xe hơi hay xe tay hễ đến những chỗ đỗ ấy thì phải đỗ sau những xe đã đỗ trước.

Hễ trái lệ này thì xe phải bắt giữ tại nhà giam xe của thành-phố mà người trái lệ lại có thể phải phạt về tội vi-cảnh nữa. Các chủ có xe bị bắt thì sẽ được tin báo cho biết ngay, cái hạn báo tin ấy không được để đến ngoài 24 giờ.

(Xem trang thứ ba, cột thứ hai)

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy cả lời trình các ngài trả ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

N° 21

TRUYỆN

MƯỜI NĂM VỀ SAU

(Dix ans plus tard)

tức là truyện

(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả : ALEXANDRE DUMAS

Dịch-giả : NGUYỄN-HẢI

... Quả-nhân không thể vào một thành-phố nào, hay là ở một thành phố nào ra, mà không phải bước qua một miếng thịt của cái thân-thể đã vì quả-nhân mà vận-động vì quả-nhân mà tả phù hữu bật, vì quả-nhân mà hô hấp khí trời. Quả-nhân liền xông pha trong đám binh trăm vạn của *Cô-rôm-uyên* mà và *Anh-cát lợi*. Có ra sức theo đuổi cái cuộc chạy trốn lị lùng, có một cái mất triều-thiên làm mục đích sự. Nếu quả-nhân đến *Luân-đôn* trước nó thì hẳn quả-nhân đã giật được giải, nhưng đến *Boa-xích-lê* nó vừa theo kịp.

Cái tình mệnh nước *Anh cái-lợi* không còn ở quả-nhân mà đã ở trong tay nó vậy. Tàu Hoàng-thượng ngày mồng ba tháng chín năm 1651, là ngày kỷ-niệm một trận *Đêm ba* khác nữa, đã hại thay cho người *Tô-cách-lan* ; quả-nhân lị hại trận. Hai nghìn người đã ngã xuống xung quanh mình quả-nhân, mà quả-nhân vẫn chưa nghĩ đến mà tôi lại bước nào. Đến sau đành phải dừng tới kế cùng, là kế đào tẩu vậy.

Tự đó chuyện của quả-nhân thành ra như tiểu-thuyết vậy. Quả-nhân bị chúng theo rất gắp ; phải cắt tóc giả làm liều-phu. Quả nhân nấp trên cây sồi vừa một ngày trời, cây sồi ấy đã vì thế mà có một cái tên riêng, nay chúng vẫn còn gọi là cây *Hoàng-sồi*. Những chuyện lị lùng kỳ dị của quả-nhân trong bà-đia *Si-tập-pho* đã truyền tụng đi biết bao nhiêu miệng. Ở *Si-tập-pho* bà đia ra, quả-nhân phải ngồi chung một ngựa với con gái bà-tước. Tàu Hoàng-thượng có ngày quả-nhân sẽ chép lại hết những sự đó để cho các vị Hoàng-huynh Hoàng-đệ cùng được tỏ tường. Quả-nhân sẽ kể lại cả câu chuyện gặp gỡ trong nhà *Nhược-tôn công*. Một tên đạo-sĩ trong triều đang đứng xem đánh quần với một tên lão bộc khốc hu hu lên mà gọi quả-nhân, xuýt nữa nó vì trung-nghĩa mà làm cho quả-nhân bỏ mạng như những quân tặc-tử loạn-thần. Rồi quả-nhân xin kể lại cả những chuyện kinh-khủng của quả-nhân, phải, tàu Hoàng-thượng, kinh-khủng thật ! Tại dinh quan đại tá *Huynh-đêm*, một viên thống chế xem ngựa của vua lôi quả-nhân, nói rằng móng ngựa đóng ở phương Bắc . . .

Vua *Lô-ỷ* thạp-thử lắm bẩm rằng :

— Quái lạ không, để thật không hay những sự đó Đệ chỉ biết rằng ngỗ huynh xuống tàu ở bến *Bích-ngan-xi-đất*, và ngự sang xứ *Nê-măng-đi*.

Vua *Sắc lê* rằng :

— Ô ! Trời bởi ! Nếu Hoàng thượng chịu để cho các đẳng quân-vương không biết chuyện nhau như vậy, thì Hoàng-thượng nghĩ giúp nhau sao được !

Lô-ỷ Hoàng đệ lại nói :

— Nhưng, ngỗ huynh hãy nói cho đệ hay ; xứ *Anh-cát-lợi* đã bạc đãi ngỗ-huynh như vậy, sao ngỗ-huynh còn bi vọng được ở cái xứ khốn nạn lũ dân tặc-tử loạn-thần kỳ nữa ?

— Ô ! Tàu Hoàng-thượng, vì tự trận *Hoa xích-lê* trở đi, ở đó mọi sự đều biến đổi rồi ! *Cô-rôm-uyên* kỳ xong một tờ điều ước với *Pháp*-quốc, tên nó viết trên chữ châu-phê của Hoàng-thượng, thì nó vừa tận số. Nó chết ngày mồng ba tháng chín năm 1658 lại là ngày kỷ-niệm hai trận *Hoa-xích-lê* và *Đêm-ba*.

— Con nó nối ngôi cho nó !

— Nhưng, tàu Hoàng - thượng, nhiều người. có một gia-tộc, mà không có người kế-tự. Sự nghiệp của *Ô-li-vê* ê nặng quá, *Lịch-xa* không càng đáng nổi : *Lịch-xa* không theo đặng dân-chủ mà cũng không theo đặng quân-chủ. *Lịch-xa* đề cho linh hầu ăn trước mất bữa ăn, để cho các tướng tự quyền cai trị dân quốc. *Lịch-xa* đã từ ngôi ngày 22 tháng tư năm 1659, nghĩa là đã hơn một năm nay, tàu Hoàng thượng.

Từ đó trở đi, nước *Anh-cát lợi* chỉ còn là một sòng bạc, chúng đem ngôi báu của gia nghiệm ra mà đánh nhau như thánh đánh thổ-lộ vậy. Hai con bạc hằng hái nhất là *Lâm-bột* và *Môn-cư*. Vậy nên, tàu Hoàng-thượng, quả-nhân đây cũng muốn chen chân vào đám ấy, đem cái long-bào của quả-nhân ra mà đánh liều một cuộc. Tàu Hoàng-thượng, phải cần đến một triệu để dự lấy một ngoài trong hai tay bạc lấy cho có người trợ lực hoặc hai trăm nhà qui-phái của Hoàng-thượng để đánh cái bài đứa lấy ra khỏi điện *Bạch-lâu* của quả nhân như chữa *Dê-xu* đuổi những quân bán đen của Chúa vậy.

Vua *Lô-ỷ* hỏi :

— Vậy ngỗ-huynh sang đây để hỏi đệ . . .

— Xin Hoàng-thượng giúp sức cho, nghĩa là xin Hoàng-thượng làm điều không những các vị quân vương phải đỡ cho nhau mà những người theo Ga-tô giáo cũng phải đỡ cho anh em đồng đạo. Tàu Hoàng-thượng, Hoàng-thượng giúp cho, thì chỉ trong một tháng, quả nhân sẽ đem *Lâm-bột* ra đối-địch với *Môn-cư*, hoặc đem *Môn-cư* ra đối địch với *Lâm-bột*, quả-nhân sẽ lấy lại được cơ nghiệp của vua cha để lại mà không bắt dân tệ-quốc phải mất lấy một đồng xu. quả-nhân phải rơi lấy một giọt máu ; vì nay chúng đang say sưa cách-mệnh bảo-hộ với dân-chủ-quốc, chúng không còn muốn gì hơn là đang đi không vững mà được đến ngã và ngã yên ổn giữa một triều-đình dân chủ. Hoàng-thượng giúp cho thì quả nhân sẽ lên Hoàng thượng, hơn là sợ tàu Bắc-mạn cha Tội nghiệp ! cho vua cha quả-nhân ! để làm cho tan cửa nát nhà mà thiệt hại vào thân mình biết bao nhiêu ! Hoàng-thượng coi đó, quả-nhân đã khổ hay chưa, quả-nhân đã thất vọng chưa, vì quả-nhân đã đâm trách cả vua cha rồi đó.

Rồi máu ứa lên trên bộ mặt tái xanh của *Sắc-lê* đệ nhị Hoàng-đế. *Anh*-hoàng ngồi bưng lấy đầu trong một hồi lâu. Thiếu-đế cũng không phải là đau khổ kém gì anh, thiếu-đế ngồi trên ghế không trả lời được một câu gì. Đến sau vua *Sắc-lê* đệ-nhị, lớn hơn mười tuổi, nên cũng có nhiều khí lực hơn mà đè nén được lòng cảm-động, vua *Sắc lê* đệ-nhị lại nói trước được rằng :

— Tàu Hoàng - thượng, Hoàng-thượng phán cho đó. Quả-nhân chớ Hoàng thượng trả lời, như một tên thủ phạm chờ nghe tuyên án. Quả-nhân còn được sống hay phải chết đây ?

Pháp-hoàng mới nói với vua *Sắc-lê* rằng :

— Ngỗ-huynh ơi, ngỗ-huynh hỏi xin đệ một triệu. Xin đệ ! Nhưng tông lại đệ chưa lúc nào có lấy một phần tư số tiền ấy ! Nào đệ có một đồng một chữ nào đâu ! Đệ làm vua nước *Pháp*, cũng không hơn gì ngỗ-huynh làm vua nước *Anh*. Đệ làm vua chỉ là một cái tên, một chữ số phụ ào nhưng thiệt đến hiệu Đệ ngồi trên một ngôi báu mất trong thấy được, ấy đệ chỉ hơn ngỗ-huynh có thế. Đệ có gì đâu ! Đệ làm gì được ?

Vua *Sắc-lê* đệ nhị kêu lên rằng :

— Thật vậy ?

Vua *Lô-ỷ* nói nhỏ hơn nữa :

— Ngỗ-huynh ơi, đệ đã phải những nước cũng khốn, mà những nhà qui-phái nghèo nhất của đệ chưa phải chịu bao giờ...

(Còn nữa)

Ngài nào có phiếu quốc-trái hoặc phiếu cổ-phần hay trái phiếu của các hội Công-Thương khác muốn bán thì xin mời quá-bộ lại hiệu tôi xin tính giá thiệt cao vì có người cần đến nhờ tôi mua hộ nên được giá hời lắm lắm.

Này kính-bạch,
ĐỨC-LONG Thương-cục
Số 90, Phố Mã-Mây, Hanoi
(Tonkin)
3058

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đi có lòng chiếu-cố đến bản hiệu thì xin nhận rõ :

• Nhà Bán-thuốc Ed Montès có dõng-hồ đa chuông mà ở ngay giữa phố Trang-tiền, số nhà 54 Hanoi.

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert Hanoi.

HỎI KẺ PHẢI ĐAU

Này xét các người Nam-Việt phải đau ngực, phải ngộ lạnh, phải đau khi quen mà đã chữa thuốc không phải dường, hoặc là đã hàng chữa chạy nào cả, nay hãy phòng người phải đau khi quên đã sinh niên, hoặc phải đau ở phổi ; nay hãy các người phải những lao, nay tôi khuyên các người nên nhớ ngay đi.

Bệnh đau phổi, trước tiên tôi đã bảo là một bệnh ghê gớm, vì bệnh ấy là một bệnh truyền tế nhược tên. Nghĩa là ai có bệnh ấy thì truyền cho con cái, truyền cho cả một đời người sau nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được.

Lời tôi nói đây quan trọng thế nào các người có nhẽ không ? Nếu sẽ bệnh mà không chữa đi, thì trong 50 năm, hoặc 100 năm nữa giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì người có bệnh lao thì sinh ra những con cái phần nhiều không sống được. Người sẽ bệnh lao mà có thể sinh con để cái được, thì cái sinh con cái yếu ớt, gầy mòn thôi.

Bởi người Nam-Việt, nên cho người không phải giống Nam-Việt lao mấy đi, nếu nào người không nhiễm giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì cũng bệnh đi mới được.

Vậy xe viết thư cho hiệu Bảo-thọ MONTÈS số 54 *Paul Bert Hanoi* mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 3 hào, đang và chiều trước khi ăn cơm, thì uống một thìa cháo, uống một lọ, thì thấy khỏe mạnh và hết đau.

BRONCHOSERUM
Một lọ . . . 0$90
Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon
Giá mỗi chai là . . . 2$25
THUỐC CAN CA THU
Nội thị 12f.00
Đổi từ 1$00 đến 2$00 (tùy theo giá học kho Nhà-nước lên xuống)
Thuốc chữa bệnh học rất thần-hiệu
(SIROP N)
Một chai. . . . . 1$60
Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »
Một lọ. 4f.45
Bộ 6$70 đến 9$80
Sáu lọ : 1 : 1 : 24f.50
Bộ 3$90 đến 4$00
Thuốc nước bổ huyết
« LE PEPTO KOLA ROBIN »
Một lọ 11f.50
Bộ 1$70 đến 1$80
LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA
Thuốc (máu-bổ) bổ huyết
Một lọ 11f.40
Bộ 1$80 đến 1$90

• CACHETS ANTIGRIPPES •
Trị bệnh sốt dịch : như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa hay thường hay hại người : hắt là bệnh grippe, nhiều người phải chết trong vài ngày thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã cứu vô số người ai cũng biết tiếng.

Giá hàn mỗi viên một hào
Cách dùng : cách 3 giờ đồng hồ uống một viên rồi nằng nước rất nóng đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì nằng rồi nhiều nước sông và ở người cho nằng đến thì anh trong 24 giờ tất khỏi.

Bảo chế MONTÈS, 54 phố Paul-Bert, Hanoi

Các nhạc tại công viên. — Tối hôm nay 4 Mai không có cuộc bình nhạc tại vườn hoa Paul-Bert, như mọi ngày.

Thuyên chuyển. — M Trần-văn-Cần, điền-học hạng nhì, sung thương tá tỉnh Sơn-tây, nay đổi đi Vĩnh-yên M Ng-doãn-Vinh, tri châu hạng nhì chân Bạch-thông (Bắc-kạn), nay đổi đi chân Sơn dương (Tuyên-quang thay M. Ng-vinh-Chính tạ thế.

M. Vi-v-Ý bang tá tại châu Bạch-thông (Bắc-kạn) thì nay được thăng tri-châu hạng ba và thưởng hàm Hàn lâm viện điển bạ. Tỉnh chức tri-châu hạt Ấy, thay M. Ng doãn-Vinh đổi đi nơi khác.

M. Vũ-ngọc-Lâm tri-châu hạng nhì tại chân Cao-lộc (Lạng-sơn) nay đổi thay M. Trịnh-đình-Thương đi châu Yên lập (Phú-thọ).

BÁ CÁO VIỆC RIÊNG

Bản quán mở ra mục này, để đăng những tin bố-cáo về việc riêng, giá đăng bảo thì tùy việc, để có thể lý Phàm những việc đăng ở mục này, ai kỳ tên, người ấy nhận trách-nhiệm, chủ bản-quán không biết thư-lư thế nào cả.

Tôi có thân mẫu, 72 tuổi, quê ở Từ sơn, chẳm chồng năm thứ 9 ba An-nam đi lê Pau-giâu sang mông bây các bà cùng đi đâu sang châu Hương, Thân-mẫu tôi ra về một mình, chẳm mông chín các bà ở chùa về, thì mới biết thân-mẫu tôi lạc. anh em tôi chia đường ngàng tìm dưới sông, kẻ tìm trên bộ. đều không được tin tức gì cả Vậy xin ông bà nào biết hoặc thấy đau yêu, mở lòng thương đem về nuôi, hoặc thấy bí cầm chết, làng hộ nơi nào, mẹ lòng làm phúc gửi tin cho tôi biết anh em chúng tôi xin đến lạy và đền ơn.

Nay kính :
Đào xuân-Tiến.
69, Rue des Médicaments n° 69 Hanoi.
3265

Tôi tôi là Nguyễn-văn-Thường, trợ giáo trường Hiếu-thanh cai, huyện Thanh-sơi Hà-đông, có đem một em gái con đòng cận để tiện theo học tập là Nguyễn-văn-Sự quán làng Kiên-hành, đồng Hoành-nha, phủ Xuân-trường, tỉnh Nam-định, 13 tuổi đầu bỏ cả-rẻ mặt vuông, hai bên tai đều thêm hai cái lỗi như mũi giải chàm, mình đạm đà, lác nó đi mặc áo vải thâm, quần trắng. Hôm mùng 5 tháng hai ta tự nhiên nó trốn đi. Bố đồ các nơi đi tìm không thấy và cũng đã trình sở Cẩm, sở Mật-thám Hanoi.

Tuổi sự phụ tử tình thảo, hàng ngày thêm xót. Nên tôi kính nhờ tòa báo đăng để trình các ông các bà nào có lòng yêu trẻ thấy nó lạc loài, thương tình cứu-dưỡng hoặc thấy nó bơ vơ ở đâu xin các ông các bà làm ơn mách bảo cho, thì sau tôi sẽ thân hành đến cảm tạ
3264

CÁC TIỂU-THUYẾT CỦA BẢN QUÁN

BA NGƯỜI NGU-LÂM PHẢI-THÙ của Ng.-văn-Vĩnh dịch, giá. $1 06

KỲ ÁI HẸN NGỌC THỀ VÀNG của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,40

THUYỀN TÌNH BỂ ÁI của Ng.-đỗ-Mục dịch, giá. 0,60

Ngài nào muốn mua, xin viết thư cho ông Bùi-xuân-Thành là quản-lý nhà in Trung-bắc Tân-Văn, Hanoi.

Tiền cước gởi ngoài.

Ngoạch thừa phái. — M Phan-như-Đại, thừa phái hạng tư tại phủ Ninh-giang (Hải-dương) nay đổi đi văn-lang (Thái nguyên). M. Đại sẽ kiêm cả chức lục-sự tại tòa án đệ nhất cấp ở chân lỵ thay M. Nguyễn-Mẫn lại đổi đi Ninh-giang.

Tiền cấp cho các nhà trồng cao-su. — Ngày 13 Avril 1922, quan Toàn-quyền đã ký nghị-định cấp cho các nhà trồng cao-su tại Đông-pháp một số tiền chung nhau là hai mươi vạn đồng (200.000 p. 00).

Mất xe-đạp. — M. Boyer Marcelier linh đạo Thuộc-địa ở phố Jambert, trình mất cái xe đạp kiểu Peugeot giá 70 đồng.

Cướp giật. — Melle Xinh 28 tuổi, ở hàng Bát-đàn, số 36 tri Cầu bị cướp giật 15 đồng bạc.

Tai vật.— Ng.-văn-Chinh, 22 tuổi, ở đường Huế không có số nhà tiêu tiền của chủ mất 26 p. 65, gửi vào tòa án.

Nguyễn-thị-Vương, 25 tuổi, và sửa, nhà ở 22 hàng Da, lĩnh trước của chủ là Ng.-thị-Cả ở hàng Giấy số 32 mất 5 đồng rồi đi mất. Đã bắt vào sở Cẩm.

Theo giấy của quan Biện-lý tư sang sở Cẩm đã hỏi lại Loc-Tac-Kuông là người Khách vì việc hãn bị kiện lường tiền.

VIỆC BẮC-KỲ

HAIPHONG

Linh-cữu hai nhà binh-sĩ tử trận. — Chuyến tàu *Eubée* ở Đại pháp sang vừa rồi có mang về Haiphong hai cái linh-cữu là linh cữu quan hai Bourret và linh-cữu viên đội Hoàng-văn-Gẳng tử trận trong cuộc chiến tranh năm trước. Hai cái linh-cữu đều phủ cờ tam tài để lên xe đưa ra ga để xe lửa chở lên Hanoi. Có một toán khố đỏ do quan hai Blanchet coi, bồng súng chỉ đạo, đưa tử bên tàu thủy ra đến ga.

Phát phần thưởng. — Ấn ngày chủ nhật 11 Juin này sẽ đặt cuộc phát phần thưởng cho học-trò các trường thành-phố tại nhà hát Tây buổi sáng thì cho học-trò Tây, buổi chiều học-trò Nam.

Nghe đâu sở Học-chính đã bàn với quan Đốc-lý mời quan năm Chevalier và M. Paquin là người hội trưởng phòng Thương-mại Haiphong đến chủ tọa hai buổi lễ ấy.

NAM-ĐỊNH

Đại mãi đến bao giờ ? — Bản quán đã từng có dịp nói đến tiệm quay số của người Khách ở tỉnh này song xem ra người đen cầu may rủi cũng không rút đi mấy tí ; có kẻ nói thua hàng năm sản chục mà ai không cay cú mấy cũng nướng đến năm bảy đồng.

Ấy thế mà bây giờ ngày nào cũng vẫn còn người đem tiền đến bỏ thêm vào bỏ-bao các chủ.

Ai ơi, đại mãi đến bao giờ ?

Mấy tin trong xóm Bình-khang. — Nghe nói chị em trong tụ Hồng-lâu sẽ phải tự giã phố hàng Thao mà đi nơi khác. Nghe đâu các cả sẽ phải lên cả xóm vườn Dâu.

Còn các bọn thanh-lâu cũng không được ở phố cũ nữa, nghe như các ả phải lần mãi xuống phố Lò-vôi.

Vậy thì các ngài trong bọn làng chơi ta, ai sở trường cái thú chơi nào, cũng sẽ phải đi xa hơn một chút nữa.

X. lai cảo

ĐỒ-SƠN

Cung kỷ sự thực. — Báo *Trung-Bắc* số 1511 ngày 30 tháng ba năm 1922, có đăng việc trường học Đồ-hải chưa được đúng lắm. Nay tôi xin nói lại để các ngài xem báo cũng biết : từ khi nhà-nước lập trường tân-học, các tổng xã thuộc tỉnh Kiến-an đều có trước gian duy làng Đồ-sơn, Đồ-hải, Ngọc-xuyên, Quý-kim chúng tôi chưa có. Năm 1922 này mới được nghị-định sắp về Hải-an, Haiphong, thừa quan Đại-lý công quan huyện thoạt bắt đầu đi xem phong-cảnh và nhận địa-giới thời đã nhắc ngay đến sự trường học, để làm dẫn việc cai-trị nhân tiện các quan đi xem chốn lập trường, thì văn-từ làng Đồ-hải rất là một chốn rộng rãi, mà mới sửa sang lại, các quan lấy làm bằng lòng, khi ấy thừa quan Đại-lý đi diễn thuyết các trường tiểu-học bên Tây chưa chắc trường nào đã đẹp hơn trường này được. Đến ngày 21 tháng ba tây này, thừa sức bổ thầy giáo Phạm-như-Tăng về dạy trường Đồ-hải định đến ngày 23 tây thì mở trường. Tám giờ sáng hôm ấy, Tiên-thứ-chỉ, kỳ-mục, hộ-trưởng, lý-trưởng cùng những người có con học, đều có mặt ở trước cửa trường, theo lệ phép mà cháo mừng thầy giáo, ai nấy cũng vui mừng rằng tự trước đến giờ, các làng ta chưa có trường tân-học nay nhờ các quan khai hóa cho dân ta thì dân ta nên hết lòng khuyến bảo con-trẻ đi học để khỏi phụ lấm nhiệt thành nhà nước cùng các quan chăn tắc. Đương lúc vui vẻ lẫy thì ông Cẩn, ông cả, và ông chủ giấy-thép Đồ-sơn, cũng lẫy làm mừng rỡ cho dân mà đến dự cuộc vui lẫy.

Hoàng-gia-Sến lai cảo

HONGAY

Trường học mở thêm lớp — Trường học ở đây là bởi công-ty mỏ than lập lên để lấy, mà nhà nước cất người về dạy. Mấy năm nay học trò xin vào học kể cũng không ít, song vì nhà trường chật hẹp, không đủ chỗ cho học-trò vào đông, cho nên cái số học-trò không được một ngày một tăng, cũng là vì thế. Mới rồi quan Chánh-đốc Học-chính ra khám trường, khi về ngài có tư giấy ra ông chủ sở Than mở rộng thêm lớp. Vậy nay sở Than đã đương bắt đầu mở rộng thêm 2 lớp nữa, chắc không bao lâu thì sẽ xong. Mà trường học khi đã mở rộng ra thì học-trò tất sẽ được đông hơn trước.

Thượng-hải thuyền-bội — Mấy chữ « thượng hải thuyền-bội » rất mới đó, đọc báo hôm nọ vẫn lấy làm hay. Nay xin đem ngay để tiến một người bạn yêu lên tàu qua vịnh Hạ-long, về Hanoi.

Người bạn chúng tôi đó, là ông Lê-văn-Đính, thông-sự sở Điện-báo ngoài này. Ông trước ở Hanoi, ra đây làm việc tới nay đã hơn 2 năm, làm việc siêng năng và cẩn thận, ai cũng từng biết ; tính ông ngay thẳng và trung hậu, nên các bạn làm việc các sở ai cũng có lòng tin yêu. Hội Ký niệm được Cao-hoàng năm trước ở đây lập nên, thật là do ở ông đứng lên cùng các bạn làm việc hết lòng cổ động, cái nhiệt-thành ấy càng thêm khiến người yêu chuộng vậy.

Hôm mùng hai Mai, trước khi ông lên tàu, các bạn làm việc các sở đến tiễn ông rất đông. Rồi chén tiễn đưa, biết bao lưỡng nhớ, vậy cũng đọc một câu sau này, để biểu chút lòng chúng ông :

Chén đưa nhớ bữa hôm nay,
Nhớ ai mong mỏi ai ngày gặp ai,
Thượng-hải thuyền-bội,...

Trịnh-đình Rư.

VIỆC TRUNG-KỲ

TOURANE

Ngày lễ Tân tôn. — Ngày mồng 2 tháng 4, nhân dịp lại Kinh-đô có làm lễ Tân-tôn Đức Đông-cung Hoàng-thái-tử, trong thành-phố ta, các công sở các Thương-điếm và tư gia đều treo cờ khánh hỉ.

Các trường học đều được nghỉ ngơi ; các hàng quan viên cũng có nhiều người đi Huế để cung chiêm một cuộc khánh điển của nước nhà đã trải qua hàng mấy triều nay, đến bây giờ mới lại được trông thấy thái bình nghỉ vẻ, thực là rất long trọng thay.

Sắp đến ngày khánh-niệm. — Nhân dân trong thành-phố ta đây chắc ai nấy cũng đều biết rằng đến ngày mồng 2 tháng 5 sẽ tới nơi, là ngày « Hưng-quốc khánh-niệm tiết », năm nay lại vừa gặp năm Nhâm-tuất, chính là năm đức Gia-long tạ đã đại định nước Nam-Việt, nhứt thống sơn hà, kể đến ngày nay là hai giáp chẵn ; bởi vậy mà tiết lễ năm nay nhà-nước sẽ làm gia hội. Mong rằng những nhà xưa nay đã từng nổi tiếng nhiệt thành về việc tổ chức các lễ nghi, mà đến ngày khánh-niệm nầy lại cũng đem hết tài trí của mình ra để cùng nhân dân sẽ sắp đặt nên một cuộc lớn lao trong thế, trước là tỏ lòng tôn quân sau là đồng hưởng sự hoan lạc ; được như thế chẳng cũng là xứng đáng lắm thay !

X. X.

Thăng bổ dị thường. — Trong một tờ báo khác vừa rồi cũng có thuật cái chuyện thăng bổ dị thường này, nhưng nói sai cả. Bởi vậy nay tôi viết mấy hàng này để độc giả được rõ sự thực.

Bà phán K. ở Tourane sinh được một thằng nhỏ nay, đã 18 tháng, cũng cho là dị tướng được. Lúc sinh thằng nhỏ ấy cũng như thường, không có điềm gì lạ cả. Trông thằng nhỏ này rất là đỉnh ngộ có dáng thông minh đa nó trắng tợ người bạch tạng, tóc nó vàng-vàng, có cái này là lạ : đôi mắt nó tả trông xa thì đồ như bị phềch mà ta đến gần nó thì kém đồ một chút ; đôi mắt nó cứ chuyển động luôn, không hề yên lúc nào. Mắt nó trông như lồng hai con người (song người trùng đồng) mà xem ra tinh thần lắm. Bởi mắt đi chuyển động luôn mà con người thì lúc to ra, lúc nhỏ lại. Vừa đây, Hoàng-thượng có phán cho đem thằng nhỏ ấy đề Ngài ngự lãm, thì Ngài có ban cho nó 2 đồng ngân-tiền và 2 đĩnh bạc.

Còn cái dị-tướng, kỳ tài ; đi tướng nào đã mấy ai biết được cái dị-tướng mà kỳ tài thì thằng nhỏ còn bé, đã làm được cái gì là việc nhân xuất chúng mà cho là tài. Thiết tưởng ai đi coi xem thằng nhỏ này thì cũng cho là hiếm có, hiếm thấy được

Bích

THƯƠNG TRƯỜNG TÂN VĂN

Tàu tới tàu đi

Tàu *Amiral Nielly* ở Singapore đã chạy đi Colombo ngày 25 Avril.

Tàu *Eubée* sẽ chạy đi Thượng-hải ngày 4 Mai và chừng 27 Mai thì ở Haiphong lại chạy vào Saigon và sang Pháp.

Tàu *Azay le-Rideau* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 21 Avril.

Tàu *Amiral Latouche-Tréville* ở Marseille đã chạy sang Đông-pháp ngày 25 Avril.

Tàu *Amiral Ponty* ở Marseille sẽ chạy sang Đông-pháp ngày 25 Mai,

Tàu *Amazone* ở Thượng-hải sẽ chạy ngày 29 Avril chừng 4 Mai thì đến Haiphong.

Tàu *Porthos* ở Yokohama sẽ chạy ngày 4 Mai và Thượng-hải ngày 10 Mai. Chừng đến 14 Mai thì tới Haiphong.

PHÒNG - THĂM - BỆNH
CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET
Thường trú ở nội địa Bắc đầu bộ-tinh Nguyên chuyên về ngoại khoa tại bệnh viện Tonis, Fes, Rabat, Casablanca Port-Saïd (Ai cập, Huế
Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các trứ bệnh lậu, bệnh giang mai
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 23.
KHÁM BỆNH : Giá 3 đồng một lần
3018.

NHÀ BA MŨI
Số giấy nói 822
Nhà ba mũi cho thuê các thứ xe ngựa, Hiệu giông rằng « M. Tạ-duy-Tư » ở phố Francis Garnier, số 13, Hanoi, mới mua lại của M. Aviat ở phố hàng Vôi, các thứ xe ngựa đẹp, bánh caoutchouc cho thuê đi, hay đám cưới thời Sais mặc quần áo chỉnh-đốn theo lệ lối đám cưới Qui-khách muốn thuê, xin mời đến bản-hiệu nhà Ba Mũi, ở phố hàng Long, số 46, (Route Mandarine).
Có đóng các thứ xe mới và chữa, và bán yên ngựa rẻ xe
Nay cáo-bạch.
Quản-lý, V. Tạ-duy-Tiến
370

CAFÉ, RESTAURANT
HOTEL DES COLONIES
TRUNG-BẮC KHÁCH-SẠN
Chính-quán tại phố hàng Trống, số 30 ngay cửa Nhà-Thờ
Phụ-quán có vườn hoa rộng rãi, ở số 68 cũng phố ấy.
Đủ các cách tiện-lợi và lịch-sự theo lối Âu ở của người Âu-châu
Bản-quán thừa tiếp các qui-khách Tây-Âu và Đông-Á cũng một cách bình-đẳng, mà lại để tùy ý cho các ngài, người Nam-Việt hoặc người Trung-hoa, muốn ăn, ở, hoặc uống rượu chỗ biệt-kích cũng được, và cũng một giá tiền.
Có xe Ô-TÔ cho các qui-khách đi gặt, hoặc đi các tỉnh
Giây nói số : 230 — hoặc số : 150
Phụ-quán cũng có giây nói thực tiếp với chính-quán

KỲ TÊN KHÔNG RÕ

Bản-quán xin cảo ngài mua báo khi có việc gì viết thư tới hỏi bản-quán, thì cho biết nói số tên ở tỉnh gửi báo, hoặc là gửi cho bản-quản cái giấy quitus gì, để cho người làm sổ bản khỏi lầm. Kẻo cảo ngài thường hay kỳ tên vẫn tắt, hoặc thêu quê, không cho địa chỉ, thành ra nhiều khi bản-quán không biết gì mà trả lời.

CÁC CUỘC ĐI XEM

SĂN-NHIÊN

Tối thứ năm :

KỲ - NỮ VÔ TÍNH

Chuyện một cậu công-tử nhà giàu mê một ả thanh-lâu đinh lấy làm vợ lẽ — Cha mẹ bảo không nghe, vợ khuyên cũng không được — Vợ lừa thiết kế làm cho anh chàng chị, chế chán anh, thế mới biết nỗi hiền ác mưu trí.

Khen cho mưu kỳ thực tài, Anh-hùng hỡ để mấy người biết chi.

Tối thứ sáu :

TÔN MẠNH, TÔN TRỌNG

Chuyện hai cậu học-trò thấy một cái xác trẻ bỏ ngoài đồng, động lòng thương, chôn giúp mà phải tội may nhờ được đi ghé cơ nghiệp mà hai cậu được thọ và được thưởng. Tích hết này thật là một tích chèo luân-lý.

CINÉMA PALACE
(Nhà chiếu-bóng lớn phố Paul-Bert)
Tuần lễ từ thứ tư 3 Mai đến thứ ba 9 Mai 1922
Ba buổi ban ngày thứ năm và chủ nhật chớp từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 6 h. 30
CHƯƠNG-TRÌNH
THỜI-SỰ « ÉCLAIR »
Các việc lớn trong thế giới
LAM-NHÂN
Phiên ảnh mỹ thuật Đại pháp dài 5 hồi
Chép theo tiểu thuyết của Le Poure tiên-sinh soạn
HỒI THỨ : 1, 2, và 3
Nghỉ
LAM-NHÂN
Chớp nốt hồi thứ tư và năm
"MATHIAS SANDORF"
Chia làm 9 hồi
Rất gian-nan, rất hay trích ở tiểu thuyết của Jules Verne
KỲ NÀY CHỚP NỐT HỒI THỨ CHÍN
Tuần-lễ sau sẽ chiếu phiên ảnh « SAPPHO »
Rất hay ! rất lạ !
Từ 1er Avril giờ đi
Ngày nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy
M. ABEL MAJUREL chủ-nhiệm
PHƯỜNG CA-VŨ và NHẠC THÁI-TÂY
TẠI HÀNG CƠM BA TÒNG
Tối thứ năm 4 Mai 1922
sẽ diễn :
MỘT LẦN MÊ TÍT !!
Rất hay ! Rất lý-thú ! Rất buồn cười !
Không sao nhịn được ! !
Riêng hôm nay xin đừng mang các cô thiếu-nữ đi xem
Lần thứ nhất ở Bắc-kỳ ta được xem thấy một phường ca-vũ và nhạc ! !
Nên đi ngay kẻo hết vì chỉ có hai tối thôi !
Bán vé trước ở Hàng Cơ-phê Ba Tòng sáng từ 9 đến 11 giờ và chiều từ 4 đến 7 giờ
CẦN CÁO
Nhân vì nóng mực quá và nhân tại rạp Hát lớn ở Bờn-thủy không có mắc quạt nên từ tối hôm nay giờ đi M. Majurel chủ-nhiệm phường Ca-Vũ và Nhạc Thái-tây đã được các quý khách đề tay khen-không ngớt, hôm khai-diễn tối thứ ba vừa rồi đã định diễn ở Hàng Cơm Ba Tòng có đủ cách lịch sự để tiện-lợi mát mẻ
3255

TRẢ TIỀN BẰNG TEM (timbres)
Trình các ngài dượt-báo rằng : phàm những số tiền quá hai hào (0$20) trở lên, thì xin gửi bằng măng-đa (mandats-postes) ; chớ dùng gửi bằng timbres.
Những số tiền trong hai hào mà trả bằng timbres xin gửi bằng tem giản thư (timbres-postes), tờ thứ 0f.10 (0$04) trở xuống ; chớ dùng gửi bằng timbres-quittances, timbres-proportionnels hay là timbres de dimension.

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Lâm kiểu nhiệm mầu

GIÁ LẠI HẠ

TIẾN - HÀM

SOTTIER — CHAPELIER

7, Rue des Cuisses, Hanoi

3130

RƯỢU QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ

dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI

NHÀ

GUIONNAUD FRERES

ở Hanoi-Haiphong,

và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

3004

Chúng ta nên lại cửa hàng này mà sắm đồ gỗ nhiều kiểu mẫu mới chế ra đẹp lắm và hạ hơn cả.

Cửa hàng tôi chuyên môn đóng và chế kiểu mẫu đồ gỗ rất đủ coi và bán giá phải chăng, có in sẵn catalogue theo như lối bên quý quán vẫn gửi sang bên này để kiểu của quý khách ở xa gần muốn đóng đến kiểu xem thì cho người nhờ lại lấy hay là gửi thư lại thì tiện đính theo số timbre làm tiền phí tổn gửi đi kiểu của quý khách xem.

LƯU-BÁ-VI, Propriétaire

VĨNH-LƯƠNG

55, Rue Pellerin tức là phố Lò-sũ, Hanoi

Téléphone 218 3031

HOÁN-VĂN

Vẽ tranh, vẽ kiểu và vẽ truyền thần

73, Phố hàng Bông, Hanoi

Mới vẽ xong mấy thứ tranh Tam-quốc rất đẹp

Mới có các thứ giá-gương mặt đá và giá gương vẽ sơn vào kính lối mới.

Bản-hiệu có sẵn được nhiều thứ tranh thấy mục và thước theo lối mới, trông rất đẹp và rất nhã, ông bà nào hoặc hiệu nào ở các tỉnh xa muốn mua buôn, xin viết thư về, bản-hiệu sẽ tính giá hạ buôn.

Nay kính

Hoán-Văn hiệu

3040 *73, Phố hàng Bông, Ha...oi*

Các ngài đi xe đạp nên biết !!!

Những xe đạp hiệu « **ROYAL** » *mới đến.*

Hạng xe này thực đẹp, thực bền, thực rẻ

Ai muốn mua thì hỏi tại nhà M. **WIELÉ**, *số* **45**, *phố* **Maréchal Joffre, Hanoi**

Chỉ có một mình ông **WIELÉ** *ấy là người nhận bán thứ xe này ở Đông pháp mà thôi.* 3253

THÁI-HƯNG

21, Phố Hàng Bông, 21

HANOI

Kính trình các quí khách, Bản-hiệu bán đủ các thứ mũ kiểu mới thật nhã (Casques Fantaisie) các thứ mũ máy (Chapeaux pliants), mũ feutres đủ các thứ mới và kiểu rất nhã.

Bản-hiệu có nhiều thợ khéo, làm rất tinh-xảo, kỹ-lưỡng, nhanh-nhẹ. Giá bán hạ hơn các nơi.

Bản-hiệu có bán buôn, bán lẻ đi các tỉnh. Các quí-khách ở xa muốn mua hàng ấu bản-hiệu xin viết thư tại. Bản-hiệu sẽ gửi hàng đi ngay, theo lối tính hóa giao (Contre Remboursement). Xin các quí khách chiếu cố.

3028 **THÁI-HƯNG** kính bạch.

NAM-THỊNH, Tailleur

SOIERIES NOUVEAUTÉS

6, Rue des Cantonnais

HANOI

Bản-hiệu bán và may các thứ quần áo Annam và quần áo Tây.

Gấm, vóc, nhiễu, sa tây, sa n, đ.j.on, hàng Saigon, hàng Bắc kỳ, không thiếu thứ gì, v. v.

Mới lại vải imperméable mùi cực đẹp, để may áo đi mưa.

3015

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các quí-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc chắn để gửi chúng tôi làm tin, như là: đã bán cửa nhà ruộng nương Titres de propriétés phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thái (Titres d Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc trái, công thải mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy mà ấy mà nếu đứng khi chúng tôi giữ các giấy mà ấy có phiếu nào được mở trúng số thì cái số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Những các làng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.

133, Avenue Paul Doumer,

HAIPHONG.

2035

潘德成 PHAN-ĐỨC-THÀNH

GRANDS ARRIVAGES SOIERIES

CHINOISE, FRANÇAISE, TONKINOISE, DIVERSE ETOFFES ET THÉ DE CHINE

Bản hiệu bán đã các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng ngoài Bắc.

các thứ vải vẻ chè Tàu Đầu xuân thực hiếu, mọi quần áo Annam và quần áo Tây, đã các lối

Bản hiệu có bán vàng điệp Vĩnh-thịnh-long chính-hiệu

GROS & DÉTAIL

HANOI — 2, Rue des Cantonnais, 2 — HANOI

Kính trình các quí khách biết cho rằng bản hiệu chúng tôi bán nhiều các thức tơ lụa gấm vóc tơm khéo kiểu sau này :

Hàng Bắc-Ninh-đủ các phẩm, Gấm bông vàng hạc, Gấm thái thọ, Gấm mặt chân, Gấm dùng may giải điện, kim ngân toàn thân huyền, satin hoa trơn, nhiễu các thứ mũi, cachemire, alpaga, thương hải thi, sa vân mình, sa thy hoa và trơn. Long sa trơn, cẩm thân hoa, kim tiêu tây, đa nhung, thơ xuyên tinh trên hàng Saigon, các thứ linh bước thơ sa lượt hàng Bắc kỳ, de fantaisie may áo pardessus, de deu, serge may quần áo tây, và các thứ tây tiu không thiếu thứ gì, lại có cả các thứ đồ làm tổ nhỏ thờ ở bên Đại pháp mới sang mà bản giá nhất định không phải nắc cả, xin mời các quí khách chiếu cố đến mua giúp cho, sơn như các quí khách ở xa mà muốn lấy mẫu (échantillons, và hỏi giá hoặc mua sắm thì bản hiệu sẽ gửi ngay và xin khai giá mình hoạch. Hàng hóa mà gửi đi xa công tính giá nhàn là các quí khách đến tại hiệu vậy. Hiện chúng tôi lại có cả thợ may quần áo Tây, và quần áo Annam rất khéo và bản hiệu đã thí lấy những người thợ thật là có trí khôn và rất khéo.

Các quí khách nào muốn may quần áo xin gửi cho một nửa tiền trước còn thì bản hiệu sẽ gửi Contre Remboursement.

HIỆU BÁO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bảo-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 84

HÓA-HỌC CHẤT

và các thứ thuốc bảo-chế

THUỐC ĐAU MẮT

Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ đã chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBÉ

2 $ 50 một chai

Cam toàn mua thuốc dùng lọ xin đi hiệu vào đó thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914. *Trị bệnh Giang-mai*

Thuốc ho số SIROP PECTORAL *độc-cô, số-mãi*

Thuốc lạo chỉ người lớn càng được thải

Thuốc liệu hiệu MONTÈS

thuốc nắng = 2 $ 00 lọ 20 viên

thuốc thải = 2 $ 00 một chai

Chữa các chứng lậu : chẳng kì mới hay cũ : nặng thuốc cachets antiseptiques số 1bis; thuốc blennorrhéine của Bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được cả người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »

1 $ 00 lọ

Trị chứng bệnh đàn bà như : Kinh nguyệt không đều, hay là khí đánh kinh làm đau đớn mình mẩy, như đau bụng, gió mưa, nồng thuốc nay đổi mùa sắc lắp lại mỗi tối trong mình đỡ đau hẳn.

Gouttes « MÉTHARSINATE »

1 $ 00 lọ

Trước số sau: làm *Anagel*, mỗi một không muốn làm việc gì; dùng thuốc này nay làm !

ĐỒ BUỘC THUỐC

đồ dùng để tiêm-thuốc mũi học

ĐỒ MŨ-SÉ

Kính-hiển, đồ-đinh, thước-đo-mũi hiệu LOMIERE và JOUGLA và giấy-tây, thước Citrate và thước Brocard.

Bán chịu và bán buôn lãi

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DẺRÉ »

0 $ 90 một chai 1/4 litre

Trị bệnh giang mai lối bí mới nay có dùng thuốc này rất tài nên uống thuốc này cho tiện ngay! Dùng thuốc khác rất công cho phải uống thuốc này thì mấy chóc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí; rẻ chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ nữa cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn litre, thế có 1 $ 80 mà thôi.

Nhà Bán đồ « TÂM-TÂM » Hà nội, ở phố hàng Trống. Chủ nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

HIỆU BÁN KÍNH VỆ-SINH

Bản-hiệu bán đủ các thứ kính vệ-sinh xem sách, cộn thi, các thứ kính đường mục đủ các mùi; kính đi ô-tô và tàu bay, nhiều kiểu lạ và đeo trong rất nhã mà giá lại rẻ hơn mọi nơi. Xin mời các ngài chiếu cố đến xem, bản-hiệu đã có riêng một tay chuyên-môn thạo về nghề thử kính để hầu tiếp các ngài.

LY-SENG-BAO dit CHEONG-HING

3031 **42, Phố hàng Bồ,**

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.

Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 67, SAIGON

Giá mua đồng niên 5 $ 00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người. Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

CHỮ MỚI ĐẾN !!!

Bản-quán vừa nhận được ở bên Tây, nhiều thứ chữ rất đẹp, in đủ các lối.

Bản-quán lại có cả máy đá để in các thứ tranh vẽ thực đẹp, in đủ các mùi.

Bản-quán lại có cả máy chụp ảnh để in nữa.

Bản quán lại có cả các thứ máy đúc clichés chì nữa.

Công việc làm rất nhanh, giá tính lại rất rẻ.

Kính-cáo,

VĨNH-THÀNH ÂN-QUÁN

N° 89

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

...Hôm ấy các quan tân khoa tất phải vào bái-yết ta, ta đã cho chúng đi qua dưới lầu, rồi dặn các thị-nữ cứ ném trúng vào mình *Lệ-minh-đường* bấy giờ ta sẽ gọi vào mà gả cho thì chắc chàng không thể nào chối-từ được nữa.

Cảnh phu-nhân mỉa cười mà bảo rằng :

— Hôn-nhân là việc hệ-trọng, tất phải hai bên càng thỏa-thuận mới được, sao lại dùng cách ấy.

Lương-giám lại cười mà bảo phu-nhân rằng :

— Quí bỏ ta chọn được một người giai-tế thì thôi, cần chi điều ấy.

Hôm ấy là ngày mồng một tháng ba, *Lương-giám* đã truyền gọi thợ lập cái hoa-tiêu ở bên cạnh cửa phủ. *Cảnh* phu-nhân bảo nàng *Tố-hoa* rằng :

— Con chịu khó thêu đôi một gối để sửa-soạn đến hôm làm lễ kết-hôn nhé.

Nàng *Tố-hoa* nghe nói, thẹn đỏ bừng mặt lên, rồi vội vàng bỏi lại rằng :

— Sao nghĩa-mẫu lại nói đến câu ấy ?

Cảnh phu-nhân nói :

— Con không rõ chuyện, để mẹ thuật cho con nghe. Số là Hồ-gia ta đã vì con chọn một người giai-tế đó !

Nói xong, lại kể đầu đuôi việc ấy cho nàng *Tố-hoa* nghe. Nàng *Tố-hoa* nghĩ thầm : ta cùng *Hoàng-phủ* công-tử đã trở vừng trăng mà thề nguyền với nhau ở trong giấc mộng. Lời vàng còn đó, nỡ nào mà ta lại phụ nước cho đành.

Nàng nghĩ vậy, ứa hai hàng nước mắt mà nói rằng :

— Con đội ơn Hồ-gia và phu-nhân thu-dưỡng bấy lâu, chưa biết lấy gì báo-đáp. Nay dưới gối thiếu người hầu-hạ, con đã quyết chí không bao giờ đi lấy chồng.

Cảnh phu-nhân nói :

— Làm thân con gái, có lẽ nào lại không lấy chồng. Vả ta kén rể biển cho, không phải đi đâu mà ngại. Ta chọn cho con một người giai-tế tài-mạo song toàn, thật đã tốt đẹp lứa vậy.

Nàng *Tố-hoa* nói :

— Con đã quyết chí không lấy ai, nếu không theo ý con thì con đành liều chết mà thôi.

Nói xong lại khóc. *Cảnh* phu-nhân có ý buồn rầu mà lui ra. Nàng *Tố-hoa* nghĩ thầm : ta đã quyết chí như vậy, nếu không theo ý ta mà cứ gả chồng thì ta đành liều chết cho toàn danh-tiết.

Một lúc nữa, *Lương-giám* về phủ nói với *Cảnh* phu-nhân rằng :

— Sáng mai đã đến ngày ném quả cầu để kén con rể đấy, thật là đáng mừng !

Cảnh phu-nhân nói :

— Chính vì việc ấy mà tôi nghĩ buồn quá !

Phu-nhân mới thuật chuyện nàng *Tố-hoa* khóc-lóc cho *Lương giám* nghe. *Lương-giám* nói :

— Việc này là một việc hay ! Tôi chắc khi nó trông thấy mặt *Lệ-minh-đường*, sẽ phải vui lòng vậy.

Cảnh phu-nhân nói :

— Con bé ấy tính nó khăng-khái lắm, vạn nhất nó liều chết thật thì làm thế nào !

Lại nói chuyện nàng *Tố-hoa* đã quyết chí liều chết mới nằm ngủ thiếp đi, mộng thấy một ông cụ già bước vào trong phòng. Nàng *Tố-hoa* không hồng lòng mà bảo rằng :

— Nam nữ phải có phân-biệt, sao cụ lại dám vào đây ? nên mau mau mà ra ngay đi !

Ông cụ già đáp rằng :

— *Tố-đình-tuyết* kia ! số mệnh con tới phải 3 lần ; Đông phòng hoa chúc ; thì sự hôn duyên mới thành được. Lần này là lần thứ hai, con ném quả cầu cũng hôn, cũng là tiền định đó, không ăn-hại đến danh-tiết đâu mà sợ. Ta là Nguyệt-lợp Hồ-nhân đây ! Ta phụng mệnh đức Ngọc-hoàng, chuyên chủ sự nhân-duyên của trần-thế. Vậy ta báo cho con biết, chớ có liều chết mà lầm !

Nói xong, lại ngâm một bài thơ cho nàng *Tố hoa* nghe.

Thơ rằng :

Gặp gỡ nguyên cùng một mối tình,
Khuyên ai chớ có nội liều mình.
Duyên trời đành đợi ngày sum-họp,
Hoa chúc ba phen việc mới thành.

Nguyệt-lợp Hồ-nhân ngâm xong, lại bảo rằng :

— Bốn câu thơ ấy tức là « chung thân đại sự » của con, con nên nghĩ kỹ sẽ có ứng-nghiệm.

Nói xong liền giơ tay nắm lấy nàng *Tố-hoa*, nàng giật mình tỉnh dậy, mới thấm quái lạ thay ! rõ ràng là Nguyệt-lão tiên ông đến bảo những cho ta biết. Các như trong bài thơ ấy thì hai câu đầu khuyên ta chớ liều mình, việc gặp gỡ lại là người cũ. Nhưng ta nghe nói *Hoàng-phủ thiếu-hoa* trốn đi đã lâu, hay là ngày mai ta lên lầu kén rể mà *Hoàng phủ thiếu hoa* cũng có đến xem chăng ? Nếu vậy thì ta đem quả cầu mà ném cho *Hoàng phủ thiếu-hoa* thế là thỏa cái lòng ao ước của ta vậy. Câu : « *Gặp-gỡ nguyên cùng một mối tình* » chắc là thế đấy.

Nàng *Tố hoa* nghĩ đến điều ấy thì lại vui-sướng trong lòng. Sau nàng lại nghĩ thầm : quả-là ! còn câu : « *Hoa-chúc ba phen việc mới thành* » ở trong bài thơ này thì thật khiến cho ta không hiểu. Ấu là ta cứng chớ nên liều mình vội, hãy để sáng mai lên lầu xem có *Hoàng-phủ thiếu hoa* đến thật hay không.

HỒI THỨ XXVIII

Nàng *Tố-hoa* đã quyết định như vậy, mới không khóc lóc xót thương gì nữa, chỉ chăm-chăm mà mong đợi ném quả cầu cho *Hoàng-phủ thiếu-hoa*. Ngày hôm sau tức là ngày 3 tháng 4 thiên-môn phóng bảng, truyền lệnh để xướng danh các ông tân-khoa. Bấy giờ vua *Thành-tôn* ngự ra chính điện. Truyền-lệnh quan chiếu theo trong danh-sách mà xướng tơ lên rằng :

1° Đệ nhất giáp, đệ nhất danh Trạng-nguyên là *Lê-quán-ngọc* (tức *Lệ minh-đường*), năm nay 17 tuổi, quán tại huyện *Hàm-ninh*, phủ *Vũ-xương*, thuộc tỉnh *Hồ quảng* ;

2 Đệ nhất giáp, đệ nhị danh Bảng nhỡn là *Dương-thiên-tước*, năm nay 24 tuổi, quán tại huyện *Tường-phù*, phủ *Khai-phong*, thuộc tỉnh *Hà-nam* ;

3 Đệ nhất giáp, đệ tam danh Thámhoa là *Chu-thiên-lân*, quán tại huyện *Triều thấp*, phủ *Triều-châu*, thuộc tỉnh *Quảng-đông*.

Còn chi giáp và tam-giáp tiến-sĩ cả thảy 337 người, đều được vào lĩnh mũ-áo bái mạng ấy yến. *Lệminh-đường* hớn-hở vui mừng, mặt tươi như hoa, vua *Thành-tôn* trông thấy phán rằng :

— Năm trẫm lên ngôi vua, mới có 17 tuổi, nay nhà-ngươi cũng 17 tuổi đã đỗ trạng-nguyên, thế mới thật là phát-đạt từ lúc còn trẻ tuổi !

Nói xong, lại cả cười, *Lệ-minhđường* tâu rằng :

— Kẻ hạ-thần tài sơ học thiển, bệ-hạ giá lòng thương mà cho đỗ trạng nguyên, cái ơn sâu ấy đầu rằng thịt nát xương mòn, cũng chưa báo-đáp cho được.

(Còn nữa).

NGUYỄN-V.-LUẬN

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn